

Câteva considerații cu privire la sancționarea pluralității de infracțiuni în cazul evadării

Some Considerations Regarding the Sanctioning of the Plurality of Crimes in the Case of Escape

Conf. univ. dr. Voicu PUȘCAȘU*
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Drept

Abstract

This article aims to critically analyze the sanctioning rules of the plurality of crimes in the case of committing the crime of escape from imprisonment, whether or not followed by the commission of other crimes after the escape. The topic is particularly interesting as a result of the amendment of Article 286 of the Penal Code by Law no. 146/2021, which generates not only different solutions depending on the circumstances in which the escape occurred, but also consequences that are difficult to reconcile, generated, apparently, by the lack of coherence from the legislator when he operated this amendment.

Keywords: escape; plurality of crimes; sanctioning rules.

Rezumat

Prezentul articol urmărește să analizeze critic modalitățile de sancționare a pluralității de infracțiuni în cazul comiterii infracțiunii de evadare, urmată sau nu de comiterea unei/unor alte infracțiuni în stare de evadare. Tema prezintă interes întrucât ca urmare a modificării articolului 286 din Cod penal, operată prin Legea nr. 146/2021, normă care generează nu doar soluții diferite în funcție de împrejurările în care s-a produs evadarea, dar și consecințe greu de conciliat, aparent, ca urmare a lipsei de coerență a legiuitorului atunci când a operat această modificare.

Cuvinte-cheie: evadare; pluralitate de infracțiuni; mod de sancționare.

I. Aspecte introductive

Infracțiunea de evadare este una de tradiție în dreptul nostru penal, fiind în prezent reglementată de art. 285 C. pen., iar anterior fiind reglementată de art. 269 C. pen. 1968, abrogat la data de 1 februarie 2014.

Reglementările vechiului Cod penal și a noului Cod, în forma intrată în vigoare la data de 1 februarie 2014, erau foarte similare sub aspectul conținutului constitutiv și al elementelor de tipicitate.

Astfel, vechiul art. 269 C. pen. dispunea: „Evadarea din starea legală de reținere sau de deținere se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani.

Dacă fapta este săvârșită prin folosire de violențe, de arme sau de alte instrumente ori de către două sau mai multe persoane împreună, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 8 ani.

Pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare se adaugă la pedeapsa ce se execută, fără a se putea depăși maximul general al închisorii.

Tentativa se pedepsește”.

* voicu.puscasu@e-uvt.ro.

Art. 285 al noului Cod penal prevedea, la data intrării sale în vigoare, următoarele: „(1) Evadarea din starea legală de reținere sau de deținere se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(2) Când evadarea este săvârșită prin folosire de violențe sau arme, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Se consideră evadare:

a) neprezentarea nejustificată a persoanei condamnate la locul de deținere, la expirarea perioadei în care s-a aflat legal în stare de libertate;

b) părăsirea, fără autorizare, de către persoana condamnată, a locului de muncă, aflat în exteriorul locului de deținere.

(4) Pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare se adaugă la restul rămas neexecutat din pedeapsă la data evadării.

(5) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1) și alin. (2) se pedepsește”.

După cum se poate observa, legiuitorul noului Cod a adus modificări regimului sancționatoriu al evadării în forma sa de bază (majorând maximul special), dar și al formei agravate (reducând atât minimul cât și maximul special al pedepsei), a eliminat unele elemente circumstanțiale agravante (comiterea faptei de către două sau mai multe persoane împreună¹ sau prin folosirea de alte instrumente decât armele) și a introdus varianta asimilată a evadării reglementată de alin. (3) al art. 285 C. pen., fără ca aceasta din urmă să constituie, însă, o *incriminatio ex novo*, câtă vreme fapta constituia infracțiune și în legislația noastră penală anterioară anului 2014, în temeiul art. 74¹ din Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal².

Cu toate acestea, relativ recent, legiuitorul nostru a adus o modificare art. 285 C. pen., prin Legea nr. 146/2021³, astfel că forma actuală a acestei norme de incriminare este următoarea: „(1) Evadarea din starea legală de reținere sau de deținere se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(2) Când evadarea este săvârșită prin folosire de violențe sau arme, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Se consideră evadare:

a) neprezentarea nejustificată a persoanei condamnate la locul de deținere, la expirarea perioadei în care s-a aflat legal în stare de libertate;

b) părăsirea, fără autorizare, de către persoana condamnată, a locului de muncă, aflat în exteriorul locului de deținere.

c) încălcarea de către persoana aflată în arest la domiciliu a obligației de a nu părăsi imobilul ori nerespectarea de către aceasta a itinerarului sau condițiilor de deplasare, stabilite potrivit legii.

(4) În situațiile prevăzute la alin. (3) lit. a) și b), pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare se adaugă la restul rămas neexecutat din pedeapsă la data evadării.

(4¹) În situația prevăzută la alin. (3) lit. c), se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

(5) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1) și alin. (2) se pedepsește”.

Din analiza comparativă a formelor succesive ale noii reglementări aduse de art. 285 C. pen. se poate observa că modificarea recentă operată de către legiuitor vizează introducerea unei noi forme asimilate de evadare – cea de la alin. (3) lit. c) – precum și modificarea alin. (4) și introducerea alin. (4¹), ambele acestea din urmă privind modul de sancționare a pluralității de infracțiuni care se naște odată cu comiterea infracțiunii de evadare.

¹ Dacă fapta este comisă de trei sau mai multe persoane împreună devine incidentă circumstanța agravantă generală a art. 77 lit. a) C. pen.

² Potrivit acestei norme: „Neprezentarea nejustificată a persoanei condamnate la locul de deținere la expirarea perioadei în care s-a aflat legal în stare de libertate și părăsirea, fără autorizare, de către persoana condamnată a locului de muncă, aflat în exteriorul locului de deținere, se asimilează infracțiunii de evadare și se pedepsește conform prevederilor din Codul penal.”

³ Legea nr. 146/2021 privind monitorizarea electronică în cadrul unor proceduri judiciare și execuțional penale a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 515 din 18 mai 2021.

Tocmai asupra acestor aspecte dorim să ne concentrăm atenția în cele ce urmează, deoarece modificarea operată de către legiuitor generează consecințe juridice greu de acceptat, care demonstrează o lipsă de viziune în activitatea de legiferare, ce poate fi nu doar criticabilă, dar chiar periculoasă.

II. Formele pluralității de infracțiuni în cazul evadării și regimurile sancționatorii incidente

Comiterea unei infracțiuni de evadare poate da naștere oricăreia dintre formele pluralității de infracțiuni consacrate normativ în sistemul nostru penal: recidiva (în varianta postcondamnatorie), pluralitatea intermediară, și, respectiv, concursul de infracțiuni.

Acest aspect rezultă din ipoteza premisă a acestei infracțiuni, anume starea legală de reținere sau de deținere. Deși norma legală anterioară modificării operate prin Legea nr. 146/2021 nu făcea referire și la arestul la domiciliu, este evident că, atât timp cât legea sancționa penal evadarea din starea de reținere – și cum reținerea este o măsură preventivă privativă de libertate luată conform art. 209 C. pr. pen. pe durata fazei de urmărire penală a unui proces penal, deci nu o sancțiune penală aplicată la momentul soluționării definitive a procesului penal – infracțiunea de evadare devenea concurrentă celei care forma obiectul procesului penal în curs, astfel că regimul sancționator special și derogatoriu impus de alin. (4) al art. 285 C. pen. nu putea fi aplicat.

Așadar, comiterea unei infracțiuni de evadare putea da naștere și unui concurs de infracțiuni, atunci când cel care evada era supus măsurii preventive privative de libertate a reținerii sau arestului preventiv.

Dacă însă măsura preventivă privativă de libertate era arestul la domiciliu, fapta comisă, de părăsire a imobilului ori de nerespectare a itinerarului sau condițiilor de deplasare, stabilite cu ocazia luării acestei măsuri, nu întrunea tipicitatea normei penale de evadare, rămânând, așadar, nepedepsită (sancțiunea sa fiind una de ordin procedural, constând în înlocuirea arestului la domiciliu cu arestul preventiv⁴), ceea ce nu era tocmai echitabil, câtă vreme măsurile preventive privative de libertate erau comparabile sub acest aspect și ar fi trebuit să genereze aceleași consecințe juridice în cazul nesocotirii lor, astfel că legiuitorul a considerat necesară intervenția asupra art. 285 C. pen., operate prin Legea nr. 146/2021.

Prin urmare, odată că modificarea legislativă sus-menționată, conținutul constitutiv al infracțiunii de evadare s-a îmbogățit cu o nouă variantă asimilată, care și ea generează aceeași formă a pluralității de infracțiuni – concursul de infracțiuni – la care ne-am referit mai sus.

Oricare ar fi rațiunile existenței concursului de infracțiuni, deci fie că evadarea s-a produs dintr-un stabiliment de privare de libertate cu caracter preventiv sau de la domiciliul inculpatului ori prin nesocotirea itinerarului sau condițiilor de deplasare impuse celui aflat în arest la domiciliu, sistemul sancționatoriu nu ridică probleme juridice, fiind întotdeauna cel general, reglementat de art. 39 C. pen. Așadar, nu putem considera că norma art. 285 alin. (4)¹ C. pen. ar institui vreun regim derogatoriu sub acest aspect, deoarece, chiar dacă ea este singura explicită cu privire la situația concursului de infracțiuni în cazul evadării și deși ea vizează doar o ipoteză a existenței acestui concurs, celelalte nefiind menționate explicit de către legiuitor în norma art. 285 C. pen., concluzia este aceeași, anume că se aplică regulile privind concursul de infracțiuni, așa cum se exprimă legiuitorul, deci regulile generale de sancționare a acestei forme de pluralitate infracțională, câtă vreme nu există vreo normă specială, derogatorie, de la acestea.

⁴ În acest sens, a se vedea G. Bodoroncea ș.a., *Codul penal, Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, 2016, p. 854. Doctrina juridică de la acel moment nu era una unanimă în această interpretare, existând și autori care au considerat că noțiunea de reținere folosită de norma art. 285 C. pen. viza toate măsurile preventive privative de libertate, deci și arestul la domiciliu – S. Bogdan, D.A. Șerban, *Drept penal, Partea specială, Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020, p. 500.

Nici în cazul recidivei postcondamnatorii regimul sancționatoriu nu este derogatoriu de la cel instituit cu caracter general de norma art. 43 alin. (1) și (4) C. pen.⁵.

Aici se impun, însă, câteva observații.

Mai întâi, că, dacă în forma inițială a art. 285 alin. (4) C. pen., regimul sancționatoriu reglementat de norma specială era același indiferent de forma infracțiunii de evadare comisă, alin. (4) aplicându-se oricărei modalități normative anterioare, deci alin. (1)-(3) ale articolului 285, după modificarea normativă operată, regimul sancționatoriu reglementat prin norma specială se aplică doar formelor asimilate de evadare reglementate de alin. (3) literele a) și b), legiuitorul nemaifăcând vreo mențiune cu privire la modul de sancționare a pluralității de infracțiuni rezultate din comiterea infracțiunii de evadare în forma de bază sau în varianta sa agravată de la alin. (2).

Cu toate acestea, și în privința recidivei postcondamnatorii generate prin comiterea unei infracțiuni de evadare în condițiile alin. (1) și (2) ale art. 285 C. pen., tocmai deoarece nu (mai) există nicio normă specială și derogatorie, vor deveni incidente regulile generale de sancționare ale recidivei postcondamnatorii, edictate de art. 43 C. pen.

Chiar și pentru variantele asimilate reglementate de norma art. 285 alin. (3) lit. a) și b) C. pen. în privința cărora legiuitorul, ca urmare a modificării normative operate, a restrâns aplicarea normei speciale a art. 285 alin. (4) C. pen., se impune a constata că aceasta din urmă nu derogă nici ea de la regimul general alin. art. 43 alin. (1) C. pen., ci doar îl reproduce și, deci, îl reconfirmă, însă în cazul situațiilor specifice avute în vedere de această normă și asimilate evadării.

Este de observat că, întrucât și în aceste situații legiuitorul impune a se avea în vedere restul rămas de executat din pedeapsă la momentul evadării, nu se va avea în vedere momentul părăsirii de către deținut a locului privării de libertate (d.e. pentru a se deplasa la munca din afara penitenciarului sau pentru a beneficia de permisiunea de ieșire din penitenciar primită) ci restul rămas la data părăsirii neautorizate a locului de muncă sau, respectiv, la data când trebuia să revină la locul de deținere în urma permisiunii.

Dacă în cazul părăsirii unității de deținere pentru a presta muncă în afara acesteia distincția, de regulă, nu este de interes, deoarece persoanele private de libertate revin în aceeași zi în unitatea de deținere, în cazul permisiunilor de a părăsi unitatea locului de deținere, deoarece acestea pot avea o durată de cel mult 10 zile consecutive (conform art. 98 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 254/2013), este important de a cunoaște modalitatea corectă de calcul a restului rămas de executat din pedeapsă, prin neinclusiunea în acesta și a perioadei cât deținutul s-a aflat în mod legal în afara unității locului de deținere, dar în care, din punct de vedere legal, se afla încă în executarea legală a pedepsei.

Față de modalitatea de redactare a art. 285 alin. (3) lit. a) C. pen., considerăm că, chiar și pentru ipoteza în care deținutul nu respectă obligațiile care îi revin pe durata permisiunii, fiind evidentă astfel intenția sa de a nu reveni în locul de deținere la expirarea duratei permisiunii (d.e. încercând să afecteze funcționarea dispozitivelor electronice de supraveghere sau se ascundă ori să părăsească teritoriul țării), determinarea restului rămas de executat se va realiza în același mod, respectiv prin neinclusiunea perioadei pentru care s-a acordat permisiunea, câtă vreme evadarea se consideră comisă abia prin neprezentarea nejustificată la locul de deținere a persoanei condamnate la sfârșitul duratei permisiunii, ceea ce credem că nu reprezintă o soluție juridică justă, fiind necesară intervenția legiuitorului pentru a include aceste comportamente în sfera infracțiunii de evadare⁶.

Pe un alt palier, este de observat faptul că în cadrul normei art. 285 C. pen. legiuitorul, nici în reglementarea anterioară și nici în forma astăzi în vigoare, nu a făcut trimitere și nici nu a reglementat

⁵ Aceste norme dispun următoarele: „(1) Dacă înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, pedeapsa stabilită pentru aceasta se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta.

(4) Când pedeapsa anterioară sau pedeapsa stabilită pentru infracțiunea săvârșită în stare de recidivă este detențiunea pe viață, se va executa pedeapsa detențiunii pe viață”.

⁶ La acest moment, deținutul poate fi sancționat doar disciplinar, conform art. 33 alin. (6) din Regulamentul de aplicare al Legii nr. 254/2013, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 157/2016, normă care prevede: „Constituie abatere disciplinară foarte gravă aducerea în stare de nefuncționare, distrugerea și înlăturarea, în mod ilicit, de către deținut a mijloacelor electronice, precum și prezența în alte zone decât cele stabilite”.

posibilitatea ca pedeapsa aplicată la momentul condamnării și din executarea căreia se evadează este detențiunea pe viață.

Este evident faptul că, într-o astfel de ipoteză, norma specială reglementată de art. 285 alin. (4) C. pen. nu poate fi aplicată, deoarece ea instituie sistemul cumulului aritmetic, care nu poate fi incident atunci când una dintre pedepse este detențiunea pe viață – aceasta fiind una nedeterminată, deci neavând un rest cuantificabil pe care să îl putem adăuga la pedeapsa aplicată pentru evadare. Prin urmare, vom face din nou apel la norma generală a art. 41 alin. (4) C. pen., care este singura suverană asupra acestei ipoteze juridice.

Tot astfel, se impune a concluziona că aceleași reguli general aplicabile recidivei postcondamnatorii vor fi incidente și atunci când, după evadare, se comit una sau mai multe infracțiuni, iar condițiile recidivei sunt întrunite cu privire la cel puțin una dintre ele. Prin ipoteză, chiar evadarea va fi o astfel de infracțiune, câtă vreme ea respectă condițiile impuse de lege pentru secundul termen al recidivei și, desigur, pentru a exista recidivă trebuie ca și primul termen al acesteia – condamnarea din care se evadează – respectă aceleași condiții, altfel întreaga pluralitate de infracțiuni subsecventă neputând fi decât una intermediară, nicidecum o recidivă.

Așadar, dacă ulterior evadării se comit una sau multe alte infracțiuni, vor fi incidente dispozițiile art. 43 alin. (2) C. pen.⁷, chiar dacă infracțiunile subsecvente evadării sunt culpoase sau pedepsite cu închisoarea mai mică de 1 an, deci mai întâi se vor stabili pedepse pentru fiecare dintre infracțiunile concurente comise (evadarea și cele subsecvente ei), apoi se va aplica pedeapsa rezultantă pentru concursul de infracțiuni, iar acestei pedepse i se va adăuga restul rămas de executat la data evadării, cu mențiunile făcute mai sus, privind restul rămas de executat în funcție de forma infracțiunii de evadare.

Față de cele arătate, putem concluziona că, atunci când privarea de libertate este consecința unei condamnări definitive și sunt întrunite condițiile generale ale recidivei reglementate de art. 41-42 C. pen., evadarea, indiferent de împrejurările în care este comisă, deci fie că fapta îmbracă tipicitatea formei de bază, a formei agravate sau a variantelor asimilate de la alin. (3) literele a) și b), va fi sancționată tot conform regulilor generale, deci că ne vom afla în fața unui cumul aritmetic între restul rămas de executat din pedeapsa din executarea căreia s-a evadat și noua pedeapsă aplicată, dacă pedeapsa din executarea căreia s-a evadat și dacă toate pedepsele pentru infracțiunile subsecvente evadării sunt tot cu închisoarea sau, după caz, în fața absorbției, dacă pedeapsa din executarea căreia s-a evadat sau vreuna din pedepsele pentru infracțiunile subsecvente evadării era detențiunea pe viață, în acest din urmă caz urmând a fi aplicată doar aceasta din urmă, conform art. 43 alin. (4) C. pen.

Desigur, într-un asemenea context, ne putem întreba care mai este utilitatea normei art. 285 alin. (4) C. pen., dacă ea nu face altceva decât să reproducă regimul sancționatoriu general al recidivei postcondamnatorii și nici nu o face prea inspirat, acoperind doar unele ipoteze ale acestuia.

Semnificația acestei norme juridice devine evidentă atunci când evadarea nu constituie al doilea termen al unei recidive postcondamnatorii, ci al unei pluralități intermediare.

Pluralitatea intermediară poate exista în cazul evadării doar atunci când nu sunt îndeplinite condițiile recidivei cu privire la primul termen al pluralității, fie deoarece pedeapsa din a cărei executare se evadează are o durată de cel mult 1 an închisoare, fie pentru că ea a fost aplicată pentru o infracțiune comisă din culpă.

Cu privire la secundul termen al pluralității, deci la infracțiunea de evadare, aceasta îndeplinește condițiile recidivei, deoarece ea este una intenționată și este pedepsită cu închisoarea de cel puțin 1 an în oricare dintre formele sale, astfel că existența pluralității intermediare (și nu a recidivei) nu poate fi determinată în niciun caz de către aceasta.

Revenind, în ceea ce privește sistemul sancționator al pluralității intermediare când termenul secund este format de evadare, vom constata faptul că, după modificarea operată prin Legea nr.

⁷ Această normă dispune: „Când înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată sunt săvârșite mai multe infracțiuni concurente, dintre care cel puțin una se află în stare de recidivă, pedepsele stabilite se contopesc potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta”.

146/2021, legiuitorul a instituit o normă specială incidentă doar prin art. 285 alin. (4) C. pen., deci doar cu privire la variantele asimilate evadării, prevăzute de art. 285 alin. (3) lit. a) și b) C. pen., acesta nefăcând nicio precizare cu privire la modalitatea de sancționare a pluralității intermediare în cazul în care infracțiunea de evadare se comite în forma de bază a alin. (1) sau în forma agravată a alin. (2) C. pen.

De aici decurg consecințe deosebit de importante și, din păcate, și destul de grave.

Astfel, dacă evadarea survine prin neprezentarea nejustificată a persoanei condamnate la locul de deținere, la expirarea perioadei în care s-a aflat legal în stare de libertate sau prin părăsirea, fără autorizare, de către persoana condamnată, a locului de muncă, aflat în exteriorul locului de deținere, restul rămas de executat la data evadării – rest care se determină în mod identic cu ipoteza recidivei postcondamnatorii prezentate mai sus, astfel că nu revenim asupra acestui subiect – se va adăuga la pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare (sistemul cumulului aritmetic).

Practic, observăm că, în acest caz, regimul sancționator al pluralității intermediare este identic celui aparținând recidivei postcondamnatorii, aspect care nu constituie vreo schimbare de optică a legiuitorului nostru, câtă vreme atât reglementarea vechiului Cod penal, cât și reglementarea noului Cod, în forma anterioară modificării prin Legea numărul 146/2021, impuneau aceeași soluție juridică, rațiunea constând în faptul că infracțiunea de evadare în sine prezintă o gravitate atât de ridicată încât identitatea regimurilor sancționatorii este justificată.

Cu toate acestea, deoarece norma specială a art. 285 alin. (4) C. pen., în forma astăzi în vigoare, vizează doar variantele asimilate ale infracțiunii de evadare reglementate de alin. (3) literele a) și b) ale aceluiași articol, sfera sa de incidență fiind restrânsă față de norma anterior aflată în vigoare, concluzia care se impune este că în situația comiterii infracțiunii de evadare în celelalte două forme (forma de bază de la primul alineat și forma agravată de la alineatul secund) sancționarea pluralității intermediare se va realiza conform regulilor generale instituite de art. 44 C. pen., mai exact cele de la concursul de infracțiuni, la care art. 44 alin. (2) face trimitere, deoarece nicio normă specială din cadrul articolului 285 C. pen. nu le mai vizează în prezent.

Acest lucru înseamnă că, dacă infracțiunea de evadare se comite în oricare dintre aceste variante (de bază sau agravată), pedeapsa închisorii din a cărei executare s-a evadat se va contopi, în integralitatea ei, cu pedeapsa închisorii aplicată pentru infracțiunea de evadare, aplicându-se cea mai grea dintre acestea, cu un spor obligatoriu și fix de 1/3 din cealaltă, conform art. 39 alin. (1) lit. b) C. pen., rezultând, în mod evident, o pedeapsă mai ușoară decât cea aplicată conform regulilor cumulului aritmetic, incidente pentru celelalte forme ale evadării. Cum în contopire intră pedeapsa anterior aplicată în integralitatea ei – și nu doar restul rămas de executat la data evadării – tot ceea ce s-a executat din acea pedeapsă va fi dedus din pedeapsa rezultantă, conform art. 40 alin. (3) C. pen., ceea ce nu se întâmplă în cazul recidivei postcondamnatorii și nici în cazul pluralității intermediare sancționate special de art. 285 alin. (4) C. pen.

Pluralitatea intermediară are specificul că, spre deosebire de recidiva postcondamnatorie, nu va permite și ipoteza existenței sistemului absorbției, deoarece detențiunea pe viață nu poate forma niciunul dintre termenii pluralității de infracțiuni în cazul comiterii doar a infracțiunii de evadare, nu și a altor infracțiuni subsecvente ei (în stare de evadare), deoarece detențiunea pe viață este aplicabilă doar unor fapte intenționate, deci, dacă ea ar fi constitui primul termen al pluralității infracționale, ea ar atrage reținerea recidivei postcondamnatorii, nu a pluralității intermediare.

În schimb, dacă cu privire la primul termen al pluralității infracționale nu sunt întrunite condițiile recidivei, conform celor expuse mai sus, comiterea în stare de evadare a unei/unor infracțiuni foarte grave poate atrage aplicarea pentru aceasta/acestea a pedepsei detențiunii pe viață, astfel că, deși întreaga pluralitate infracțională este una intermediară și nu o recidivă (generată de primul termen al pluralității), pedeapsa rezultantă se va aplica, în acest caz, conform regulilor absorbției, urmând a fi, deci, aplicată doar pedeapsa detențiunii pe viață pentru întregul complex infracțional, în temeiul art. 44 alin. (2) raportat la art. 39 alin. (1) lit. a) C. pen.

Desigur, acestea sunt succinte considerații care vizează tehnica de sancționare a pluralității de infracțiuni în ipoteza vizată de noi, a comiterii unei infracțiuni de evadare, urmată sau nu de comiterea altor infracțiuni, în stare de evadare.

Ne este, însă, greu de înțeles care a fost viziunea legiuitorului nostru atunci când a modificat norma art. 285 C. pen. prin Legea nr. 146/2021. Este evident că nu poate exista nicio justificare rezonabilă și rațională a diferenței de regim sancționator între diversele ipoteze de pluralitate intermediară analizate mai sus.

Considerăm că este cert faptul că infracțiunea de evadare comisă în forma de bază sau în formă agravată nu prezintă un pericol social mai scăzut decât evadarea comisă în oricare dintre împrejurările variantei asimilate reglementată de alin. (3) literele a) și b) ale art. 285 Cod penal, ca să poată fi justificată astfel sancționarea mai blândă a evadării în formele incriminate de alineatele 1 și 2 ale aceluiași articol. Dimpotrivă, ne pare de la sine-înțeles faptul că evadarea dintr-un penitenciar, comisă prin folosirea violențelor sau a armelor este o faptă semnificativ mai gravă decât evadarea comisă prin simpla neprezentare la penitenciar a deținutului la finele permisiunii primite, chiar dacă în această ultimă modalitate este vorba despre și nesocotirea încrederii acordate la dispunerea acelei măsuri.

Prin urmare, a căuta explicații diferenței de regim sancționator sus-constatate, prin raportare la gravitatea diferită a variantelor de evadare incriminate, ni se pare complet nejustificată.

Mai degrabă, credem că ne aflăm în fața unei nefericite necorelări normative, produse ca urmare a introducerii unei noi forme asimilate a infracțiunii de evadare, respectiv cea de la lit. c) a alin. (3) al art. 285 C. pen., modificare operată prin Legea nr. 146/2021. Legiuitorul, dorind să fie scrupulos în ceea ce privește modul de sancționare al aceste noi variante – care, spre deosebire de celelalte două variante ale aceluiași alineat, presupunea existența unui concurs de infracțiuni și nu a unei recidive sau pluralități intermediare, conform celor arătate mai sus – a simțit nevoia de a interveni asupra alin. (4) al aceluiași articol, modificându-l, pentru a-l face operant doar cu privire la ipotezele de la lit. a) și b), în vreme ce pentru forma asimilată de la litera c) a prevăzut un sistem sancționator distinct, prin nou-introdusul alin. (4¹) al art. 285 C. pen.

Din nefericire, nu doar că intervenția legiuitorului nu era necesară – deoarece, așa cum s-a arătat mai sus, și în formele de bază și agravată ale evadării era posibilă existența concursului de infracțiuni, fără a exista vreo normă specială de sancționare a acestuia în cadrul art. 285 C. pen., astfel că se aplicau regulile generale în materie, ale art. 39 C. pen. – dar ea, nu doar că nu a adus nimic nou acolo unde legiuitorul a dorit să intervină, pentru rigurozitate (câtă vreme concursul de infracțiuni generat de noua reglementare a literei c) este sancționat în mod similar celorlalte forme de concurs de infracțiuni în care este cuprinsă infracțiunea de evadare comisă), dar, mai rău, a bulversat coerența art. 295 C. pen., în ceea ce privește modul de sancționare al pluralității intermediare, afectând prestigiul și autoritatea de care trebuie să se bucure norma penală, pentru a genera efectul preventiv al acesteia.

Considerăm că, dacă legiuitorul s-ar fi oprit doar la introducerea variantei asimilate a lit. c) a alin. (3) din art. 285 C. pen., nu doar că scopul său ar fi fost atins, dar integritatea și coerența normei de incriminare a evadării nu ar fi fost afectată.

Prin urmare, cea mai facilă soluție juridică la dispoziția legiuitorului nostru este de a abroga norma alin. (4¹) al art. 285 C. pen. și de a se reveni la varianta anterioară a alin. (4) al acestui articol. Desigur, există și varianta mai complexă de tehnică legislativă, dar care generează aceleași consecințe juridice, în care se modifică alin. (4) și (4¹) ale art. 285 C. pen., pentru a reglementa distinct regimul sancționatoriu al evadării în cazul concursului de infracțiuni și, respectiv, al recidivei și pluralității intermediare, însă efectul practic al acestui mod de a proceda nu există, câtă vreme concursul de infracțiuni se sancționează prin trimitere la norma generală și nu prin norme specifice, astfel că existența unei norme speciale în art. 285 C. pen. este redundantă.

III. Concluzii

Sancționarea pluralității de infracțiuni în cazul comiterii infracțiunii de evadare s-a bucurat, tradițional, de reglementări specifice, similare dar și, pe alocuri, derogatorii de la regulile de drept comun în materie.

Introducerea, prin Legea nr. 146/2021, a unei variante asimilate a acestei infracțiuni, deși a răspuns unor așteptări legitime, de acoperire a unui vid legislativ, a generat, din păcate, efecte

nedorite, mai exact contradicții în modul de sancționare a pluralității intermediare în funcție de forma pe care o îmbracă infracțiunea de evadare reglementată de alin. (1)-(3) ale art. 285 C. pen.

Regulile de interpretare juridică specifice materiei penale nu pot acoperi aceste inadvertențe, astfel că revine legiuitorului obligația de a interveni, în cel mai scurt timp posibil, pentru a remedia problemele pe care le generează modificarea acestui articol.